

ΑΜΠΟΤΑΦΕΔΔΙΣΜΑΝΔ

ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΠΑΜΕΙΑΣ

ΕΚ ΤΩΝ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΝ ΠΙΝΑΚΩΝ

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

ΧΟΡΑΣΜΙΑΣ, ΜΑΟΤΑΡΑΛΝΑΧΡΗΣ

ἤτοι τῶν πέραν τῆς ποταμῆς Ὠξυτόπων,

ΑΡΑΒΙΑΣ, ΑΙΓΥΠΤΟΥ, ΠΕΡΣΙΔΟΣ,

ἔτι δὲ τῆς

ΠΕΡΣΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΡΤΘΡΑΣ ΘΑΛΑΣΣΗΣ,

Μεταφραθεῖσα ἐκ τῆς πρωτοτύπου τῆς Ἀραβικῆς διαλέκτου
κατὰ τὸν ἐν τῇ Καισαροβασιλικῇ τῆς Βιέννης βιβλιο-
θήκῃ κείμενην, μετὰ τινῶν ὑποσημειώσεων,

ὑπὸ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΔΟΥ

ιατροῦ, τοῦ ἐκ Τυρνάβου τῆς Θεσσαλίας, καὶ μέλους ἀντεπιστά-
λουτος τῶν ἐν Ἰένῃ Ἑταιριῶν, τῆς τε Ὀρυκτολογικῆς
καὶ τῆς Φυσικῆς.

Ἀξιώσει καὶ φιλοτίμῳ δαπάνῃ τῶν φιλογενεσάτων ἀδελφῶν

Κυρίων

ΖΩΣΙΜΑΔΩΝ Α. Ν. Ζ. καὶ Μ.

ΕΝ ΒΙΕΝΝΗ ΤΗΣ ΑΙΤΡΙΑΣ.

Ἐκ τῆς τυπογραφίας ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΣΧΜΙΔΙΟΥ.

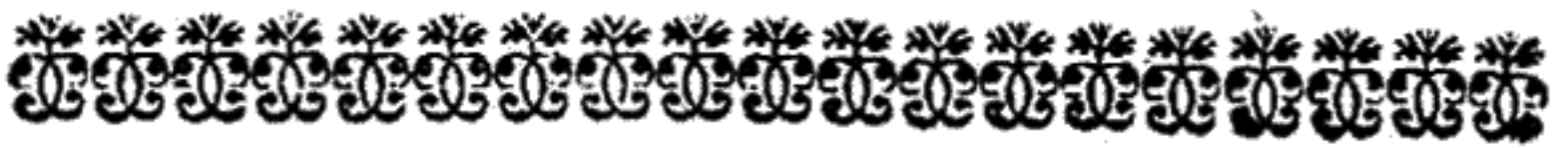
1807.

**Ἀμπελέδας, γεωγράφος περιβόητος, βασιλεὺς ἐν Ἀ-
παμείᾳ τῆς Συρίας, ἐτελείωσεν, ὡς αὐτὸς μαρτυρεῖ, τὴν
γενικὴν γεωγραφίαν τε ἐν ἔτει ἀπὸ φυγῆς Μωάμεθ 721
(ἀπὸ Χρ. 1321) ἐν μηνὶ Σεμπάτη. ἀπέθανε δὲ ἐν ἔτει
ἀπὸ φυγῆς Μωάμεθ 746 (ἀπὸ Χρ. 1345) τῇ τετάρτῃ
τῆς μηνὸς Ραβίε τῆς ὑσάτου, βασιλεύσας εἰκοσιδύο χρόνους.**

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

كتاب تفويم البلدان
لابي الفوا اسمعيل صاحب حماه

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

الرياسة

الحمد لله حمداً يليق بجلاله وصلي الله
علي سيدنا محمد وآله اجمعين

و بعده
فاني لما طالعت الكتب المولفة في البلاد ونواحي
الارض من الجبال والبحار وغيرها لم اجر فيها
كتاباً موفياً لغرضي فمن الكتب التي وقفت عليها في هذا
الفن كتاب ابن حوقل وهو كتاب مطول ذكر فيه صفات
البلاد مستوفياً غير انه لم يضبط الاسماء وكذلك لم
يذكر الاطوال ولا العروض فصار غالب ما ذكره مجهول
الاسم والبقة ومع جهل ذلك لا تحصل فايوة تامة
وكتاب الشريف الادريسي في الممالك والمسالك وكتاب
ابن خردادبه وغيرهما وجميعهم حذوا حذو ابن حوقل
في عدم التعرض الي تحقيق الاسماء والاطوال والعروض

*) Η λέξις **اجمعين** ελλείπει εν τῇ κατὰ τὴν Ο'ξωνίαν εκδρα-
σει τῷ Δ'μπελφέντα. Εν γενεὶ δὲ ἀπαντῶσιν εν ταύτῃ τῇ εκ-

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ ΟΛΟΥ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΟΣ.

Ἦμνος τῷ Θεῷ, ἕμνος ὁ πρέπων εἰς τὴν μεγαλειότητά τε, καὶ
εὐλογία Θεῷ ἐπὶ Μωάμεθ τὸν κύριον ἡμῶν καὶ ἐπὶ
πᾶσαν αὐτὴ τὴν οἰκίαν.

Ε'κ τῶν βιβλίων, ὅσα ἀνέγνων διαλαμβάνοντα περὶ ἐπαρ-
χιῶν καὶ μερῶν τῆς γῆς, οἷον βενῶν τε καὶ θαλασσῶν, κτ.,
ἔδὲ ἐν εὖρον ἀρμόδιον εἰς τὸν σκοπὸν μὲ. Ἐκ δὲ τῶν βιβλί-
ων, ὅσα εὖρον διαλαμβάνοντα περὶ ταύτης τῆς ὑποθέσεως,
ὑπάρχει τῷ ἔμπν Χαρκάλ τὸ βιβλίον, σύγγραμμα διεξο-
δικὸν μὲν καὶ περιγράφον ἐπ' ἀκριβὲς τὰ ἰδιάζοντα ἐκάστη
χώρᾳ, ἀλλὰ τὸ ὁποῖον ἔτε διορίζει τὸ πῶς ἀναγινώσκειν δεῖ
τὰ ὀνόματα, ἔτε μὴν καταγράφει τὰ μήκη καὶ πλάτη, ἐξ
ἧ πολλὰκις προκύπτει παντελής ἀγνοία τῶ μνημονευομένων
ὀνόματος καὶ τόπου, καὶ ἐπομένως ἔτε ὠφέλεια ἐντελής.
Ὁ δὲ εὐγενὴς Ἀλεδρισῆς ἐν τῷ περὶ βασιλειῶν καὶ ὁδῶν,
ὃ, τὸ ἔμπν Χορδαζαμπάχιος, καὶ ἄλλοι, ἐπόμενοι τοῖς ἔχουσιν
τῷ ἔμπν Χαρκάλ, παρημέλησαν τὴν ἀληθῆ περιγραφὴν
τῶν ὀνομάτων τῶν τόπων, τῶν τε μηκῶν καὶ πλατῶν· οἱ δὲ

ἰδοῦσι πολλὰ σφάλματα καὶ ἐλείποντα, τὰ ὁποῖα ὁ ἀναγνώ-
στης ἐμπορεῖ νὰ διορθώσῃ διὰ τῆς συγκρίσεως τῆς παρῆτης.

واما الزيجات والكتب المولفة في الاطوال والعروض
 فانها عرية عن تحقيق الاسماء وعن ذكر صفات المدن
 واما الكتب المولفة في تصحيح الاسماء وضبطها مثل
 كتاب الانساب للسعدي والمشارك لياقوت الحموي وكتاب
 مزيل الارتباب عن مشتبه الاقتساب وكتاب الفصل
 كلاهما لابي المجد اسمعيل بن هبة الله الموصلاني فانها
 اشتملت علي ضبط الاسماء وتحقيقها من غير تعرض الي
 الاطوال والعروض ومع الجهل بالاطوال والعروض
 يجهل ست ذلك البلد فلا يعرف الشرقي منها ولا
 الغربي ولا الجنوبي ولا الشمالي وما وقفنا علي ذلك
 وتاملناه جمعنا في هذا المختصر ما تفرق في الكتب
 المذكورة من غير ان ندعي الاحاطة بجميع البلاد او
 بغالبها فان ذلك امر لا مطمع في الاحاطة به فان جميع
 الكتب المولفة في هذا الفن لا تشتمل الا علي القليل
 الي الغاية فان اقليم الصين مع عظمتها وكثرة مونه لم
 يقع اليها من اخباره الا الشاذ النادر وهو مع ذلك غير
 محقق وكذلك اقليم الهند فان الذي وصل اليها من اخباره
 مضطرب وهو غير محقق وكذلك بلاد البلغار وبلاد
 الجركس وبلاد الروس وبلاد الشرب وبلاد الاولاق وبلاد
 الفرج من الخليج القسطنطيني الي البحر المحيط الغربي

πινακες κὴ τὰ βιβλία, τὰ διαλαμβάνοντα περὶ μηκῶν καὶ πλατέων, ἐλλείψῃσι κατὰ τὴν ἀκρίβειαν τῶν ὀνομάτων καὶ κατὰ τὴν περιγραφὴν τῶν ἰδιοτήτων τῶν πόλεων· οὐ μὴν ἀλλὰ κὴ τὰ διαλαμβάνοντα βιβλία περὶ τῆς ἀκριβοῦς κὴ τῆς ἀληθινῆς τῶν ὀνομάτων ἀπαγγελίας, ὅον το περὶ γενεαλογιῶν τῆ Σαμαανῆ, τὸ Μοσάρεκ (ἦτοι τὸ περὶ τῶν ὀμωνύμων) τῆ Γακῆτε Ἀλχαμαβὴ 1), ἔτι δὲ κὴ τὸ περὶ λύσεως τῶν ἐκ γενεαλογιῶν ἀποριῶν, κὴ τὸ βιβλίον Ἀλφάσαλ (τῶν ἐπείων ἀμφοτέρων συγγραφεὺς ὑπάρχει ὁ Ἀμπὲ Ἀλμάτςδ' Ἰσμαήλ μπὲν Χαμπετιλάχ Ἀλμασελή, ταῦτα πάντα περιγράφῃσι μὲν ἐπ' ἀκριβὲς τὴν ἀληθινὴν τῶν ὀνομάτων προφορὰν, ὅμως ἀμελῶσι τὰ μήκη κὴ πλάτη, ὧν ἀγνοομένων, ἀγνοεῖται τῶν τόπων ἢ κορυφῆ, κὴ ἐπομένως ἔτε διαγινώσκεται αὐτῶν ἡ ἀνατολὴ, δύσις, μεσημβρία κὴ ἄρκτος. Ταῦτα ἐννοῶντες καθ' ἑαυτὸς κὴ ἀναλογιζόμενοι, συνταξάμεθα ἐν ταύτῃ τῇ ἐπιτομῇ τὰ ἐν τοῖς μνημονευθεῖσι βιβλίοις σποράδην κείμενα, χωρὶς ὅμως νὰ βεβαιώσωμεν, ὅτι συμπεριελάβωμεν ἕλως, ἢ τὲς περισσοτέρας τύπες, ἔτι τῆτο μῆτε πρέπει τις ν' ἀπαιτῆ. Ἐπειδὴ πάντα τὰ περὶ ταύτης τῆς ὑπεθέσεως διαλαμβάνοντα βιβλία περιέχουσι πολλὰ ὀλίγα τοιαῦτα· διότι ἡ γῆ τῆς Κίνας, ἂν καὶ μεγάλη καὶ πολὺπολις, εἶναι ὅμως εἰς ἡμᾶς ἐπιπολαϊστάτα γνωστῆ, καὶ πολλὰ τῶν ἰσορριμμένων ψευδῆ· ὁμοίως δὲ κὴ τὰ περὶ τῆς Ἰνδικῆς διηγόμενα εἶναι ἀδέσποτα καὶ ἀβέβαια. Τὸ αὐτὸ ἴσητόν καὶ περὶ τῆς Βελγαρίας, Γεωργίας, Ῥωσσίας, Σερβίας, Βλαχίας, κὴ Φραγγίας 2) ἀπὸ τῆς Ἑλλησπόντου ἕως τῆς ὑπερβορείου ἀκεανῆ, τῶν ὁποίων ἂν καὶ

1) Ὅρα περὶ τέτων κὴ ἄλλων παρὰ τῷ Ἀμπελφέδα ἀναφερομένων συγγραφέων κὴ βιβλίων ἐν τῷ τέλει τῆ ἀναχίσεως.

2) Φραγγία ὀνομάζεται παρὰ τοῖς ἀνατολικοῖς ἡ γῆ τῶν ἐν Εὐρώπῃ οἰκούντων χριστιανῶν.

فانها بلاد كثيرة وممالك عظيمة متسعة الي الغاية
ومع ذلك فان اسماؤها مودنها واحوالها مجهولة عندنا لم يذكر
منها الا القليل النادر وكذلك بلاد السودان في جهة
الجنوب فانها ايضا بلاد كثيرة بجنوس مختلفة من
الحبش والزيج والنوبة والتكرور والزيلع وغيرهم فانه لم
يقع الينا من اخبار بلادهم الا القليل النادر وغالب كتب
المسالك والممالك انما حققوا بلاد الاسلام ومع ذلك فلم
يخصوها عن اخرها ولكن كما قيل ما لا يعلم كله لا يترك
كله فان العلم بالبعض خير من الجهل بالكل وقد
جمعنا في هذا المختصر ما تفرق في كتب عديدة علي ما
ستقف عليه ان شاء الله تعالى عند ذكرها وحدونا
في تاليفه حدو ابن جزله في كتاب تقويم الابدان في
الطب وسينا كتابنا هذا تقويم البلدان وقبل ذكر
البلاد في الجدوال تقدم ما يجب معرفته من ذكر
الارض والاقاليم السبعة والبحار.

ἡ γῆ εἶναι μεγάλη κατὰ τὴν ἔκτασιν, καὶ τὰ βασίλεια μεγάλα καὶ εὐρυχωρίτατα, ὅμως τῶν πόλεων τὰ ἐνόματα καὶ καταστήματα ἀγνοῦνται παρ' ἡμῖν παντάπασιν, περὶ τῶν ὁποίων γίνεται μνεία μόνον ἐν παρῳδῳ. Ὁμοίως δὲ καὶ τῶν Ἀβυσσινῶν ἡ γῆ, κειμένη κατὰ νότον, ἔχει καὶ αὐτὴ πολλὰς ἐπαρχίας καὶ ἐν αὐταῖς διάφορα ἔθνη, οἷον Αἰθίοπας, Ζεγγίτας, Νηβίους, Τακζέους, Ζιλάους κτ., ἀλλὰ περὶ τέτων ἀπάντων ὀλίγα τινὰ παρελάβομεν. Τὰ δὲ περισσότερα γεωγραφικὰ βιβλία περιγράφουσιν ἀκριβέστερον τὰς τέρας τῶν πισυόντων εἰς τὸν Μωάμεθ, καὶ ὅμως ἐδὲ τέρας ἀπαντας ἐπαριθμῶσιν. Ὡς τόσον, κατὰ τὸ λεγόμενον, τὸ μὴ ἐξ ὀλοκλήρου γνωσκόμενον μὴ καὶ ἐξ ὀλοκλήρου ἀποσκυβαλιζέσθαι· διότι τινὲς ἡ γνώσις προτιμητέα τῆς παντελῆς ἀγνοίας. Διὸ συνεξέγραψαμεν εἰς ἓν ἐν ταύτῃ τῇ ἐπιτομῇ τὰ ἐν διαφόροις βιβλίοις σποράδην κείμενα, ὡς ἐκ τῆς ἀναφορᾶς αὐτῶν γνώση, θεῶ θελοντος· καὶ ἐπόμενοι ἐν τῷ τῷ συγγράμματι τοῖς ἔχουσι τὴν ἔμπν Τζαζελαῖ 1), ὅστις συνέγραψε βιβλίον ἰατρικὸν ἐπιγραφόμενον Τακβὶμ ἀλαπδάν 2), ἐπεγράψαμεν καὶ ἡμεῖς τὸ ἡμέτερον Τακβὶμ ἀλμπολδάν 3). Πρὶν ὅμως περιγράψωμεν ἐν τοῖς πίναξι τὰς τέρας, θέλομεν προτάξει ὡς προλεγόμενα 4) τὰ ἀναγκαῖα πρὸς διὰγνωσιν τῆς οἰκωμένης, τῶν ἐπτὰ κλιμάτων καὶ τῶν θαλασσῶν.

1) Οὗτος ὁ ἰατρός, χριστιανὸς κατὰ πρῶτον, εἶτα δὲ ἀποστάτης, συνέγραψε πλὴν τούτου καὶ ἕτερον ἰατρικὸν βιβλίον, καὶ ἀπέθανε τῷ 493 τῆς Ἑγείρας ἔτει.

2) Κανὼν σωμάτων.

3) Κανὼν ἐπαρχιῶν.

4) Ταῦτα δὲ, καὶ πολλῶν ἄλλων ἐπαρχιῶν ἢ περιγραφῶν ἐγκαταλιμπάνεται ἐνταῦθα ὡς ἀνείκεια τῷ ἡμετέρῳ σκοπῷ.